

"Η Συμπροσευχή με αιρετικούς - Προσεγγίζοντας την κανονική πράξη της Εκκλησίας", π. Αναστάσιος Γκοτσόπουλος (Παν. Λεπίδας, Θεολόγος)

Categories : [BIBΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ](#)

Date : Νοεμβρίου 29, 2009

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΘΕΟΔΡΟΜΙΑ πόνημα του π. **Αναστασίου Γκοτσοπούλου**, εφημερίου του Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πατρών, με τίτλο «**Η Συμπροσευχή με αιρετικούς - προσεγγίζοντας την κανονική παράδοση της Εκκλησίας**». Αποτελεί βελτιωμένη και επαυξημένη επανέκδοση του τίτλου «[ου δει αιρετικούς ή σχισματικούς συνεύχεσθαι](#)», που κυκλοφόρησε τα Χριστούγεννα 2008 και πολύ σύντομα εξαντλήθηκε. Στην έκδοση αυτή έχει επισυναφθεί και [η απάντηση του συγγραφέως σε γνωμοδότηση του καθηγητού Βλασίου Φειδά](#) με την οποία ο καθηγητής προσπάθησε να δικαιολογήσει τις συντελούμενες στον οικουμενικό χώρο συμπροσευχές καθώς και σύντομη αλληλογραφία του με τον Μέγα Πρωτοπρεσβύτερο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και μόνιμο εκπρόσωπός του στο ΠΣΕ, π. Γεώργιο Τσέτση, «ώστε ο αναγνώστης να εξάγει τα συμπεράσματά του», όπως σημειώνει ο συγγραφέας.

(Εκδόσεις Θεοδρομία, Θεσσαλονίκη 2009)

Η σκοπιμότητα της συγγραφής

Το ενδιαφέρον για το θέμα των συμπροσευχών με ετεροδόξους στη σύγχρονη διαχριστιανική συνεργασία που διαπραγματεύεται η εργασία του π. Γκοτσόπουλου βαίνει συνεχώς αυξανόμενο. Μόνο επιπόλαιες και ανεύθυνες προσεγγίσεις θα χαρακτήριζαν την σοβαρή ενασχόληση με αυτό το θέμα ως άνευ λόγου. Οι θερμές συγχαρητήριες προσρήσεις από πολλούς Ιεράρχες (όχι μόνο της Εκκλησίας της Ελλάδος) και Καθηγητές Θεολογικών Σχολών για την πρώτη έκδοση επιβεβαιώνουν το ενδιαφέρον του θέματος. Κυρίως όμως επιμαρτυρεί για την κρισιμότητα στη διορθόδοξη συνεργασία η προσπάθεια κύκλων τινών να δικαιολογήσουν τις συμπροσευχές με την επιστράτευση Καθηγητού του κύρους και της εμβελείας του Φειδά και η δημοσίευση της γνωμοδοτήσεώς του στο ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ, στο πλέον επίσημο δελτίο του Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου (Σαμπεζύ Γενεύης). Μην ξεχνάμε ότι ακόμα και η Γενική Συνέλευση του ΠΣΕ έχει ασχοληθεί με το θέμα των συμπροσευχών.

Δικαίως λοιπόν η **Εταιρεία Ορθοδόξων Σπουδών** με τις εκδόσεις Θεοδρομία, ανέλαβαν την έκδοση μελέτης με αυτό το θέμα. Η Θεοδρομία, υπό τη διεύθυνση του **πρωτοπρεσβυτέρου Θεοδώρου Ζήση, Ομοτίμου Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης**, έχει να παρουσιάσει εκτός από το ομώνυμο περιοδικό, τις αξιόλογες και πολύ σοβαρές δημοσιεύσεις των Πρακτικών των δύο Διορθόδοξων Επιστημονικών και Θεολογικών Συνεδρίων με θέματα: [«Φαινόμενα Νεο-ειδωλολατρίας»](#) (Θεσσαλονίκη 2004) και [«Οικουμενισμός: Γένεση, προσδοκίες, διαψεύσεις»](#) (Θεσσαλονίκη 2008) που διοργάνωσε η Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης και η Εταιρεία Ορθοδόξων Σπουδών. Η έκδοση της μελέτης του π. Γκοτσόπουλου από τόσο αξιόλογο εκδοτικό φορέα, ωσάν την Θεοδρομία, υποδηλώνει σαφέστατα και το υψηλό επίπεδο της εργασίας του πατρικού κληρικού.

Η διάρθρωση του βιβλίου.

Η παρούσα έκδοση παρουσιάζεται με διαφορετική στοιχειοθεσία και εξώφυλλο από την πρώτη. Επίσης διαφοροποιείται ως προς τον τίτλο («Η Συμπροσευχή με αιρετικούς-Προσεγγίζοντας την κανονική πράξη της Εκκλησίας»), το σχήμα (14 X 20,5 cm) και τον αριθμό των σελίδων ο οποίος ανέρχεται σε 286. Την επιμέλεια της παρούσης εκδόσεως είχε «Το Παλίμψηστο» (Θεσσαλονίκη).

Μετά τα στοιχεία της εκδόσεως και την αφιέρωση του συγγραφέως στους γονείς του και τον αείμνηστο Μητροπολίτη Πατρών Νικόδημο, ο οποίος τον χειροτόνησε, ο υπεύθυνος της Θεοδρομίας π. Θεοδ. Ζήσης στα **προλεγόμενα** προσδιορίζει αναλυτικά τους λόγους που οδήγησαν την Εταιρεία Ορθοδόξων Σπουδών να συμπεριλάβει στις εκδόσεις της την εργασία αυτή. Σημειώνει μεταξύ άλλων πολύ επαινετικών: *«Ως πανεπιστημιακός δάσκαλος, εθισμένος επί δεκαετίες να αξιολογώ και να βαθμολογώ κείμενα και μελέτες αισθάνθηκα μεγάλη χαρά, όταν πήρα στα χέρια μου την πρώτη έκδοση του βιβλίου ... Εκπλήσσει η ευρύτης της γνώσεως της ιεροκανονικής γραμματείας»*

Ακολουθεί ο πρόλογος του συγγραφέως, τα περιεχόμενα, η εισαγωγή και η εργασία διαρθρώνεται σε 6 κεφάλαια:

Το **πρώτο** κεφάλαιο (σ. 23-32) αναφέρεται στην κανονική παράδοση και τη σημερινή πράξη αναφορικά με τη συμπροσευχή. Διατυπώνεται ορισμός και τα στοιχεία που προσδιορίζουν την συμπροσευχή και καταγράφονται οι I. Κανόνες των Αγίων Πατέρων και των Τοπικών Συνόδων που έχουν επικυρωθεί από Οικουμενικές Συνόδους και την απαγορεύουν.

Στα επόμενα **δεύτερο** έως **πέμπτο** κεφάλαια (σ. 33-160) εξετάζονται οι τέσσερες βασικές «προφάσεις εν αμαρτίαις»-αντιρρήσεις που προβάλλονται υπέρ των συμπροσευχών. Πιο συγκεκριμένα αποδεικνύεται τεκμηριωμένα ότι:

- α) ο Παπισμός έχει καταδικαστεί στην Ορθόδοξη εκκλησιαστική συνείδηση 10 αιώνων ως αίρεση,
- β) οι I. Κανόνες όταν αναφέρονται σε συμπροσευχή δεν εννοούν μόνο την τέλεση Θ. Λειτουργίας,
- γ) δεν επιτρέπεται η συμπροσευχή ούτε κατ' οικονομία, ιδιαίτερα με τους τα πρώτα φέροντες των αιρέσεων,
- δ) οι σχετικοί με τη συμπροσευχή κανόνες δεν έχουν καταργηθεί, ούτε έχει παύσει ή ατονήσει η χρήση τους για την εκκλησιαστική συνείδηση ακόμα και σήμερα.

Στο **έκτο** κεφάλαιο (σ. 161-182) εξετάζεται αναλυτικά η θεολογική αιτία και ποιμαντική σκοπιμότητα της απαγόρευσης των συμπροσευχών και αποδεικνύεται ότι ο μοναδικός λόγος και το κίνητρο της αυστηρής πατερικής στάσης στο θέμα αυτό είναι η ανόθευτη από σκοπιμότητες, γνήσια αγάπη στην Αλήθεια του Ευαγγελίου και στους συνανθρώπους μας (αιρετικούς και μη). Στο κεφάλαιο αυτό φαίνεται ξεκάθαρα ότι η «αυστηρότητα αυτή έχει θεολογική-εκκλησιολογική θεμελίωση και ποιμαντική προοπτική. Πηγάζει από την ίδια την αυτοσυνειδησία της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας μας, πού δεν μπορεί να ανεχθεί την εξίσωση της Αλήθειας με την αναίρεσή της, αλλά και κινείται από αγάπη προς «τούς εγγύς και τούς μακράν» κηρύττοντας την Αλήθεια, αλλά και εφιστώντας την προσοχή στις όποιες παραχαράξεις και διαστρεβλώσεις της».

Και το πρώτο μέρος ολοκληρώνεται με τα **συμπεράσματα** (σ. 183-186).

Στο **Παράρτημα της β' εκδόσεως** (σ.187-270) μετά από λίγα εισαγωγικά του συγγραφέως έχει επισυναφθεί απάντησή του σε άρθρο του καθηγητού Βλ. Φειδά με τίτλο «το ζήτημα της συμπροσευχής μετά των ετεροδόξων κατά τούς Ιερούς

Κανόνες» (Επίσκεψις 699/30.4.2009, σσ 11-33) καθώς και η αλληλογραφία του π. Αναστασίου με τον π. Γεώργιο Τσέτση με αφορμή τη δημοσίευση στο Επίσκεψις. Η απάντηση στον καθηγητή Φειδά αποτελεί μία περίληψη της όλης μελέτης. Είναι σημαντική και αποκαλυπτική όμως η κατάθεση δύο νέων στοιχείων α) της πρότασης του Καθηγητού J. Ratzinger (Πάπα Βενεδίκτου 16^{ου}) να μην χαρακτηρίζουν οι Ορθόδοξοι τον Παπισμό ως αίρεση και συνακόλουθα της συμμόρφωσης ορισμένων Ορθοδόξων στην παπική πρόταση... και β) η επιστολή του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου στην Ι. Κοινότητα του Αγ. Όρους στην οποία καταγράφεται η απόλυτη συμφωνία του Πατριάρχη στην απαγόρευση συμπροσευχής με αιρετικούς...

Η έκδοση ολοκληρώνεται με τον αναλυτικό πίνακα της πλούσιας (130 τίτλοι) βιβλιογραφίας (σ. 273-286).

Χαρακτηριστικά της εργασίας

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εργασίας του π. Γκοτσόπουλου είναι η σαφήνεια των θέσεων και η πληρότητα στην εξέταση του θέματος που διαπραγματεύεται, από την εποχή της συγκρότησης των Κανονικών Διατάξεων μέχρι και τη σημερινή διορθόδοξη πρακτική. Δεν υπάρχει καμία πτυχή του θέματος που να μένει ακάλυπτη. Σε συνδυασμό μάλιστα με την αξιοποίηση εκτεταμένης βιβλιογραφίας (130 τίτλοι) και την τεκμηρίωση των θέσεών του με την χρήση 315 υποσημειώσεων, αναδεικνύεται η εργασία του μοναδική, όπως την χαρακτηρίζει και ο π. Θεοδ. Ζήσης. Η σημαντικότερη όμως προσφορά του συγγραφέως έγκειται στο ότι κατόρθωσε να διεξάγει ουσιαστικό διάλογο με την αντίθετη άποψη. Και δεν αναφέρομαι μόνο στο Παράρτημα που περιέχει τον αντίλογο στις απόψεις Φειδά και την αλληλογραφία με τον π. Τσέτση, αλλά σε ολόκληρη την εργασία. Γιατί ο π. Αναστάσιος δεν εξαντλείται σε απλή παράθεση των απόψεών του, αλλά επιχειρεί με ιδιαίτερη επιτυχία να «διαλεχτεί» με την άλλη άποψη. Το μεγαλύτερο τμήμα του πονήματος είναι απάντηση σε ενστάσεις. Δεν φοβάται να παραθέσει εκτενέστερες αναφορές της αντίθετης άποψης (πχ Οικουμενικού Πατριάρχου, πρώην Θυατείρων, Κανονισμού ΠΣΕ, καθηγητού Σκουτέρη, Φειδά κλπ), αναζητώντας την ακόμα και σε ξένα περιοδικά. Η επιτυχία στο διάλογο που είναι εμφανής στην εργασία του π. Αναστασίου έγκειται στο ότι **προσεγγίζει τον αντίλογο χωρίς φανατισμό**, αλλά με νηφαλιότητα και αντικειμενικότητα αποφεύγοντας συστηματικά τους χαρακτηρισμούς και ασφαλώς πουθενά δεν απαξιώνει τον «συνομιλητή» του.

Στην δημοσίευση του π. Γκοτσόπουλου διακρίνεται η επιτυχής σύζευξη τεκμηριωμένης κριτικής σε πράξεις και απόψεις και σεβασμού στον εκφραστή τους. Δεν φοβάται ο π. Αναστάσιος να πει τα πράγματα με το όνομά τους, χωρίς μισόλογα και υπεκφυγές. Πραγματικά «αγγίζει τον τύπον των ήλων»... Παράλληλα όμως γνωρίζει να απονέμει τον πρέποντα σεβασμό στον άλλο με τον οποίον διαφωνεί. Και ο σεβασμός αυτός είναι έκδηλος σε όλη την εργασία του. Συχνά στο χώρο της Εκκλησίας η άσκηση κριτικής ή η διατύπωση μιας διαφωνίας στους εκκλησιαστικούς Ηγέτες εκλαμβάνεται ως έλλειψη σεβασμού και γιαυτό επιλέγεται η σιωπή

(δυστυχώς πολλάκις η πραγματική αιτία της σιωπής είναι ο φόβος, που αναζητά ως ισχυρό άλλοθι τον δήθεν σεβασμό...). Ο π. Αναστάσιος αντίθετα είναι σαφής και απόλυτα συνεπής, όταν γράφει: «Ο σεβασμός (...) δεν μου επέτρεψε να σιωπήσω, διότι πιστεύω ότι έλλειψη σεβασμού μόνο η περιφρόνηση υποδηλώνει και ποτέ η προσπάθεια για τεκμηριωμένο αντίλογο σε σοβαρά θεολογικά ζητήματα που ανακύπτουν», ή όπως άλλη φορά μου έλεγε σε συζήτηση για την ελευθερία εκφράσεως μέσα στην Εκκλησία: «δεν έχουμε δικαίωμα να χαρίζουμε σε κανένα, απολύτως σε κανένα, το πολυτιμότερο δώρο που μας χάρισε ο Θεός: την ελευθερία σκέψεως και εκφράσεως. Και αν αυτό ισχύει στην κοινωνία, πρέπει να ισχύει πολύ περισσότερο μέσα στην Εκκλησία μας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας είναι ο κατ' εξοχήν χώρος σεβασμού των δώρων του Θεού. Και όλοι μας είμαστε υποχρεωμένοι να τον διαφυλάξουμε»!

Υπάρχει διάχυτη η αντίληψη, που έντεχνα έχει προπαγανδιστεί, ότι όσοι εκφράζουν τις «παραδοσιακές», «συντηρητικές» τάσεις μέσα στην Εκκλησία μας αρνούνται ή έστω αποφεύγουν το διάλογο, διότι τον φοβούνται, ενώ οι «προοδευτικοί» είναι διαπρύσιοι κήρυκες του και τον επιζητούν! Στην παρούσα περίπτωση συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο!

...Θα ήθελα να κλείσω χρησιμοποιώντας τα λόγια λόγιου Μητροπολίτου, ο οποίος αφού ευχαριστεί τον π. Αναστάσιο για την αποστολή της πρώτης εκδόσεως, του επισημαίνει ότι «με ευπρεπή σοβαρότητα, ορθόδοξη ομολογιακή συνέπεια, ιεροκανονική σταθερότητα, πλήρη βιβλιογραφική τεκμηρίωση ... προβαίνετε σε μια ορθόδοξη εκκλησιολογική ανατομία του θέματος» και καταλήγει: **«το σημαντικό είναι ότι πυκνώνουν οι φωνές, νηφάλιες, σώφρονες, επιστήμονες μεν και σταθερού, αλλ' όχι φανατικού ζήλου, από τε του κλήρου και του λαού, σύνολης δηλαδή της Εκκλησίας, που διαδηλώνουν αγρυπνούσα συνείδηση του εκκλησιαστικού σώματος».**

Αυτή είναι η ουσία του θέματος, αυτή είναι η προσφορά του συγγραφέως.